

HOLLANDA TÜRKLERİ VE HOLLANDA TÜRK AKADEMİSYENLER BİRLİĞİ VAKFI

Yrd. Doç. Dr. Selahattin ÖZYURT*

A. HOLLANDA TÜRKLERİ

1. Türklerin Hollanda'ya Gelişleri

II. Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda Akdeniz çevresindeki az gelişmiş ülkelerden gelişmiş Batı Avrupa ülkelerine doğru kitlesel bir göç akımı ortaya çıkmıştır. II. Dünya Savaşı'nın Avrupa nüfusu üzerindeki olumsuz tesiri, nüfus artış hızının yavaşlaması, sömürgelerin birer birer bağımsızlıklarına kavuşmaları suretiyle eski efendileri olan Batı Avrupa ülkelerine ucuz işgücü kaynağı olmaktan çıkmaları ve refahın artmasıyla Batı Avrupa'lı insanların düşük statülü işlere ilgi göstermemeleri gibi sebeplere bağlı olarak Batı Avrupa sanayii yabancı işgücüne ihtiyaç duymuştur. Avrupa ülkelerinin sunduğu iş ve sosyal imkanlar ve nisbi yüksek gelir gibi "çekici" faktörler, işgücü veren ülkelerdeki fakirlik, düşük gelir ve sosyal imkanların azlığı gibi "itici" faktörlerle birleşince milyonlarca insan Batı Avrupa yollarına düşmüştür.

Akdeniz çevresi ülkelerinden biri olan Türkiye'den Batı Avrupa ülkelerine göçler ise 1960'lı yıllarda başlar. Hollanda resmi istatistiklerine göre 1960 yılında bu ülkede çalışma müsaadesi olan Türkler'n sayısı sadece 22'dir. Aynı yıl için diğer Batı Avrupa devletlerindeki Türkler'in sayısı da bundan farklı değildir. Türkiye'nin 1961 yılında Almanya, 1964'de Hollanda, Belçika ve Avusturya, 1965'te Fransa ve 1967'de İsveç ile işgücü gönderme anlaşmaları imzalaması ile binlerle başlayıp günümüzde milyonlara ulaşan rakamlarla ifade

* Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

edilen Türk insanı işçi olarak başta Almanya olmak üzere, Avusturya, Fransa, Belçika ve Hollanda gibi ülkelere gitmişlerdir.

15'inci ve 16'ncı yüzyıllardan itibaren Türkler ve Hollandalılar birbirlerini biliyorlardı. Hollanda ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki diplomatik münasebetler ilk defa 1612 yılında bu ülkenin İstanbul'da daimi elçilik açmasıyla kuruldu. Cornelis Haga, İstanbul'a gelen ilk Hollanda elçisidir. Bu şekilde gelişen ilişkilerin neticesi olarak bugün Hollanda'nın milli çiçeği olarak kabul edilen lale, İstanbul'dan getirilmiş; 1663-1664 yıllarında açılan Hollanda kahvehaneleri Türk kahvehanelerini örnek almışlardır. Daha sonra iki ülke arasındaki münasebetler ticari yönü ağırlıklı olarak yüzyılımıza ulaşmıştır. 1935 yılında Hollanda-Türkiye Derneği kurulmuştur.

Gerek batılı ülkelerin işgücü toplamaları, gerekse işgücü gönderen ülkeler açısından dış göç, başlangıçta kendiliğinden ve düzensiz olarak ortaya çıkmış ise de, bir müddet sonra hükümetlerin düzenleyici müdahaleleriyle yasal bir zemine oturmuştur. Bunun için İş ve İşçi Bulma Kurumları, Köy Kalkınma Kooperatifleri eleme ve başvurma işlemlerini üstlendiler. İşçi adaylarında aranan özellikler genç, sağlıklı, siyasal ve sendikal faaliyetlere karışmamış ve tercihen nitelikli olmalarıydı.

Bu insanların tamamına yakını kır ve köy kökenlidir. Değil bir yabancı ülke, Türkiye'deki bir büyük şehirde yaşama tecrübesine bile sahip değillerdi. Söz konusu "genç, sağlıklı, siyasal ve sendikal faaliyetlere karışmamış" insanlar muamelelerini tamamlayıp, birkaç ay ile bir yıl arasında süren bekleme döneminden sonra trenlerle Hollanda'nın ve diğer Batı Avrupa ülkelerinin yollarını tuttular.

Ailesi ile veya ailesinden bir ikinci kişi ile birlikte Avrupa'ya gelen bir Türk hemen hemen yoktu. Herkes ailesini, çoluk çocuğunu arkada bırakarak başlık parası biriktirmek için, düğün borcunu ödemek için, bir traktör alabilmek için, bir tarla daha satın alabilmek için, başını sokabileceği bir ev sahibi olabilmek için, biraz sermaye biriktirmek için... dili, dini, kültürü, sosyal hayatı, her şeyi yabancı olan bu diyarlara hiçbir hazırlık yapmaksızın gelmişlerdi. Birkaç yıl içinde olabildiğince dişini sıkarak, yapabildiğince tasarruf ederek para biriktirmek en büyük gayeleri idi. Kendileri de durumlarını "geçici" olarak görüyorlardı; kendilerini gönderenler de, kendilerini kabul edenler de.

Hakikaten ilk gelenlerin kalış süreleri ortalama iki-üç sene olmuştur. Ancak giderek kalış süreleri uzamaya başladı. Tarlanın borucunu ödeyen traktör için para biriktirmeye başlamış, evin borcunu ödeyen dükkan için beklemeye... Bu "geçicilik" durumunun uzaması ve hatta kalıcılık eğiliminin ortaya çıkması da, gerek göç veren, gerekse göç alan ülkeleri ve göçmenleri bunun üzerinde ciddi bir şekilde düşünmeye sevkedememiştir. Hollanda Hükümetinin 1970

yılında yayınladığı Yabancı İşçiler Notası, Hükümetin bu yıllarda göçmenler politikasını bunların bir müddet sonra geri dönecekleri fikri üzerine kurduğunu göstermektedir.

Aile birleşimleri yoluyla kalıcılık eğilimlerinin ilk işaretleri 1970'li yılların ortalarından itibaren verilmeye başlandı. Herhalde o yıllarda Türkiye'deki siyasi-ideolojik çalkantının da bu dönemde söz konusu ülkelere yaşanan göçlerde bir katkısı vardır. Bunu doğumlar izledi. Esasen 1973 petrol krizinden sonra Hollanda ve bütün Batı Avrupa ülkeleri işçi alımını resmen durdurmuşlardı. Ancak aile birleşimleri ve evlenmeler başta olmak üzere çok çeşitli yollarla söz konusu ülkelere göç durmadı. Bu ülkelerdeki Türk nüfusu artışıını sürdürdü.

Türkiye'den Hollanda'ya yaşanan göç açısından 1960'lı yıllar tek erkekler olarak işgücü göçü şeklinde, 1970'li yıllar ise –bilhassa 1975'ten itibaren– aile birleşimine yönelik göçler olarak tanımlanabilir. 1976 yılında Türkiye'den Hollanda'ya göç eden 5.666 kişinin 1.450'si genç-erkek, 2.710'u genç-kız; 1977'deki toplan 5.814 kişinin 1.889'u genç-erkek, 3.105'i genç-kız; 1978'deki toplam 7.234 kişinin 2.422'si genç-erkek, 3.807'si genç kız; 1979'daki toplam 9.724 kişinin 2.517'si genç-erkek, 3.995'i genç-kız; 1980'deki toplam 10.422 kişinin 3.467'si genç-erkek, 5.219'u genç-kız; 1981'deki toplam 7.928 kişinin 2.585'i genç-erkek, 4.406'sı genç-kızıdır. Hollanda Hükümeti ekonomisindeki duraklama ve yukarıdaki rakamlarda da görülen 1970'li yılların sonu ve 1980'li yılların başındaki artan aile göçü sebebiyle aile birleşimi kanununda değişiklik yaparak ülkede girişi daha zor hale getirmiş; fakat göç tam olarak önlenememiştir. Bugün bilhassa evlenme yoluyla göç devam etmektedir¹.

Türkiye'den Hollanda'ya göçlerin sebeplerini sayarken 1970'li yıllarda Türkiye'de yaşanan siyasi-ideolojik gerginlikten bahsedilmişti. Terör eylemlerine kadar uzanan ve Türkiye'de binlerce gencin ölmelerine, sakat kalmalarına, hapse atılmalarına, okullarından kovulmalarına ve istikballerini karartmalarına yol açan bu gerginlik 12 Eylül 1980 tarihinde bir askeri darbe ile son bulmuştur. Aile reisi, daha doğrusu babaları Hollanda'da veya diğer Batı Avrupa ülkelerinde olan pek çok ailede, genç çocuklarını bu gergin ortamdan uzak tutabilmek için onları buldukları yerlere götürmek bir çözüm olarak görülmüştür. 12 Eylül 1980'den sonra ise, Türkiye'deki askeri yönetimden kaçanlar, terör suçluları Batılı ülkelere –bu arada Hollanda'ya da– siyasi mülteci olarak sığınmışlar, ilaveten bu yol ekonomik sebeplerle söz konusu ülkelere gitmek isteyenlerce de –biraz da bu ülkelerin politikalarından cesaret alınarak– ziyadesiyle istismar edilmiştir.

¹ Güngör, Veyis, "Hollanda'da Türk Toplumu", Batı Avrupa Türkleri, Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Yayınları, Amsterdam 1992, sh. 56-57.

Bu bölümde "Göçmenlerin Kimlik Arayışı" adlı eserinden çok istifade ettiğimiz Kadir Canatan'ın tespitlerine göre, Türkiyeli göçmenlerin Avrupa ülkelerinde geçicilik statüsünden yerleşiklik statüsüne geçmesinde bilhassa şu faktörler rol oynamışlardır:

1. Başlangıçta Avrupa ülkelerinin yabancı işçiye ihtiyacı geçici olarak görülmüşse de, hadiseler bunun yanlış bir görüş olduğunu ispatlamıştır. Batı Avrupa ekonomilerinin dış iş gücüne ihtiyacı yapısaldir.

2. Türkiye'nin sosyo-ekonomik ve siyasal yapısındaki gelişmeler, Avrupa'daki göçmen işçiler için geri dönüşü cezbedici değil, caydırıcı olmuştur. Türkiye'deki işsizlik, enflasyon ve yoksullaşma gibi unsurlar Avrupa'da yerleşimi pekiştirmiştir.

3. Aile birleşimi ve yeni doğumlar sebebiyle meydana gelen yeni kuşaklar, kendi geleceklerini yaşadıkları bu ülkelerde güvencede görmektedirler.

4. Batı Avrupa ülkelerindeki yabancı düşmanlığı, ayrımcılık ve işsizlik gibi itici faktörlere rağmen, göçmenleri bu ülkelere cezbeden çekici faktörler halen üstünlüklerini sürdürmektedirler².

Hollanda Hükümeti'nin Eylül 1983'de yayınladığı Azınlıklar Notası (Het Minderhedenbeleid) ülkedeki göçmenlerin yerleşme eğilimlerini görerek bu yönde bir göçmenler politikası geliştirmeye başlamasının önemli bir işaretidir. Bir takım ön raporlardan sonra yayınlanan Nota'da toplumsal geri kalmışlığın giderilmesi, göçmenlerin topluma entegre edilmeleri ve göçmenlerin kendi kültürlerini geliştirme haklarından söz edilmektedir. Bu Nota'nın genişletilmiş şekli 1989'da yayınlandı. Burada da entegrasyon –bütünleşme–, emansipasyon –serbestlik–, partisipasyon –ortaklık–, öz kültürün korunması ve geliştirilmesi, göçmenlerin çeşitli kurumlarda işe alınması, göçmen kuruluşlarının desteklenmesi, eşit muamele ve fırsat eşitliği gibi konular ele alınmaktadır.

Hollanda istatistiklerine göre 1985 yılında bu ülkede çalışma müsaadesine sahip Türkler'in sayısı 157.000, 1991 yılında yasal olarak oturan Türkler'in sayısı 203.519'dur. 2000 yılına kadar evlenme, doğum vb. yollarla olması muhtemel artışlar ve oturma iznine sahip olmadan burada yaşayanlar da bu rakama ilave edilirse, bugün burada yaşayan Türkler'in sayısının 300.000'den aşığı olmadığını ortaya çıkar.

2. Hollanda'daki Türk Kuruluşları

1970'li yıllardan itibaren eşlerin ve çocukların da aile reisi olan babalarının yanına Hollanda ve diğer Batı Avrupa ülkelerine gelişleri, Türkler'in bu

² Canatan, Kadir, Göçmenlerin Kimlik Arayışı, Endülüs Yay., İstanbul 1990, sh. 18-19.

ülkelerde geçici olmayıp kalıcı olduklarını gösteriyordu. Bu yıllar aynı zamanda Türkler'in söz konusu ülkelerde müesseseleşme yolundaki teşebbüslerinin başlangıcıdır. Türkler'in Hollanda'da karşılaştıkları problemlere çözüm yolları bulmak ve dayanışma maksadına yönelik olarak evvela şehirlerde, daha sonra ülke çapında organizasyonlar kurulmaya başlanmıştır. 1970'li yıllarda Hollanda'da Türkler tarafından kurulmuş ve ülke çapında faaliyet gösteren kuruluşlar şunlardır:

- Hollanda Türkiyeli İşçiler Birliği
- Hollanda İslâm Merkezi
- Hollanda Ülkücü İşçiler Derneği
- Hollanda Türkiyeli Öğretmenler Birliği
- Hollanda Türkiyeli Kadınlar Birliği
- Hollanda Türk-İslâm Kültür Dernekleri Federasyonu
- Hollanda Türk Spor Kulüpleri Federasyonu

Bunların kuruluş amaçları ve fonksiyonları incelendiğinde dini kuruluşlar, Türkiye endeksli kuruluşlar, sosyal ve kültürel kuruluşlar ve diğerleri olarak dört sahada faaliyet gösterdikleri sonucuna varılabilir. Ayrıca yakından bakıldığında işçi kuruluşu ismiyle ortaya çıkan derneklerin/birliklerin çoğunun Türkiye'deki siyasi, dini ve ideolojik müesseselerin bir devamından başka bir şey olmadıkları ortaya çıkar. Hatta 12 Eylül 1980'deki askeri hareket ile Türkiye'deki söz konusu müesseseler kapatıldığı halde, Hollanda'daki –Avrupa'daki– uzantılar faaliyetlerini sürdürmüş, onlara moral ve finans kaynağı olmuşlardır. 1980'den sonraki yıllarda ise Türkiye'deki söz konusu kuruluşlardaki iç çekişmelere paralel olarak parçalanmalar ve değişiklikler de aynen Hollanda'daki uzantılarına yansımıştır.

1980'li yıllarda teşkil edilen kuruluşlar, 1980'den önce kurulanlardan önemli ölçüde farklılıklar göstermektedirler: Evvela birinci nesil Türkler'in kurmuş oldukları teşkilatlar fonksiyonlarını tamamlayarak işlerliklerini yitirmişlerdir. Öte yandan mevcut gruplar içindeki çözümlerin yaygınlaşması ile Hollanda'daki Türkler'in problemlerine çözüm yolları aramak üzere teşkil edilmiş kuruluşların sayısında bir artış gözlenmektedir. Ayrıca, bu dönemde, işçi kuruluşları yerine değişik alanlarda gençlik, spor, sanat, kültür, eğitim, yetiştirme, göçmen haklarını savunma amaçlı kuruluşlar ortaya çıkmıştır.

1980-1990 yılları arasında Hollanda'da kurulup, ülke çapında faaliyet gösteren Türk kuruluşları şunlardır:

- Hollanda İslâm Federasyonu (Milli Görüş)
- Hollanda Türk Dernekleri Federasyonu
- Demokratik İşçi Dernekleri Federasyonu

- Demokratik Sosyal Dernekler Federasyonu
- Hollanda Diyanet Vakfı
- Sosyal ve Kültürel Gençlik Merkezleri Vakfı
- Hacı Bektaş Vakfı
- Türk-İslâm Kuruluşları Birliği
- Akyazılı Vakfı
- Kültür ve Sanat Vakfı
- Türkiyeli Öğrenciler Birliği
- Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı

Bunların yanı sıra Hollanda Hükümeti'nin isteği ile bu ülkedeki Türk kuruluşların üye oldukları ve temsilcilerinin yönettiği "Türkler İçin Danışma Kurulu", vize, bedelli askerlik, geriş dönüş gibi Türkler'in meseleleri hakkında araştırmalar yapan ve tavsiye mahiyetinde Hükümet'e sunan bir kuruluştur. Değişik dünya görüşlerine mensup Türk kuruluşlarının bir araya gelerek toplumun çeşitli meselelerinde ortak hareket ettikleri bir platform olması itibariyle söz konusu kurul önemli ve olumlu bir fonksiyon icra etmektedir. İslâm Yayın Kurumu, Hollanda İslâmî Eğitim Vakfı ve Rotterdam İslâm Cemiyetleri Platformu gibi kuruluşlar, Türkler'in yönetimlerde ağırlıklı olarak buldukları, fakat diğer Müslüman kuruluşlarını da ihtiva eden birliklerdir.

Hollanda'da Türkler'i temsil eden kuruluşların çoğalmasa, büyük grupların çözülmesiyle küçük ve yan grupların doğması, "bireysel sosyalleşme" sürecinin başladığını göstermektedir³.

B. HOLLANDA TÜRK AKADEMİSYENLER BİRLİĞİ VAKFI

1. Öncü Çalışmalar: Komiteler

1986 yılında Hollanda'da Türk öğrencileri olarak ilk gruplaşma, teşkilatlanma teşebbüsleri görülmektedir. 1986 sonunda 100 kadar Türk öğrenci Amsterdam'da, AMC Hastanesi (Amsterdam Üniversitesi Tıp Fakültesi) binasında toplanırlar. Bir öğrenci derneği kurulacaktır. Fakat derneğin isminin başının Türk mü, Türkiyeli mi olacağı şiddetle tartışılır. Daha başlangıçta büyük bir gerginlik yaşandı. Sonunda derneğin isminin Türk Öğrenciler Derneği olmasını savunan grup kazanır. Dernek kurulur. Ancak uzun ömürlü olmaz. Bir müddet sonra dağılır. Bu arada diğer grup 1987 yılında Rotterdam'da Türkiyeli Öğrenciler Derneği'ni kurarlar. Diğer Türk öğrenciler ise çalışma grupları şeklinde faaliyet göstermektedirler.

³ Veyis Güngör, a.g.e., sh. 59-60.

a. Hollanda Mevlana Sempozyumu

Çalışma grupları şeklinde gösterilen gayretlerin ilk meyvesi olarak 20 Aralık 1987 tarihinde Hollanda Mevlana Sempozyumu düzenlenir. Konya'da yaşamış bulunan Mevlana Celaledin-i Rûmî, 13. asır Anadolu'sunda Moğol baskılarından bunalmış kütelerin hasta, yaralı ve muzdarip ruhlarına aşkla şifa vermiş ve donup katılmış yürekleri aşkla ısıtıp yumuşatmış bir büyük şair, mutasavvıf ve düşünürdür. "Peygamberimizin yolu aşk yoludur. Ben aşka tabimim, rehberim, hocam odur" diyen Mevlana'nın vefatının 714'üncü yıldönümünde Rembrand Plein'deki Caransa Crest Otelinde yapılan toplantıya aralarında Hollandalılar'ın da bulunduğu 250 civarında insan katılmıştır.

Hollanda'daki işçi çocukları olan genç Türk üniversite öğrencilerinden oluşan bir tertip komitesinin Türkiye'den binlerce kilometre uzaklıkta böyle bir sempozyumu tertiplemesi Hollanda'daki Türkler'in tarihinde yeni bir dönemin başlangıcının işaretidir. Türkçe, Hollandaca ve İngilizce tebliğlerin sunulduğu Sempozyumun tebliğ sahipleri üç isim hariç tamamı Hollanda'daki ikinci nesil Türk çocuklarıdır. Sempozyum, azınlık psikolojisi içinde, egemen kültüre karşı savunma ve kendini ispat duyguları içerisindeki ikinci neslin kendini ispat etmesidir. Anavatanından uzakta ve iki kültür arasında bocalayan, yalnızlık psikolojisi içerisinde bunalmış insanlara kendi köklerinden evrensel ve insani sevgi mesajları sunmak büyük bir başarıdır. Sempozyum, hem ele aldığı konu bakımından, hem de bu konunun ehliyetli insanlar tarafından belli bir seviyede sunulması ve başarılı organizasyonu itibariyle büyük takdir toplamıştır.

Bu çalışma, aynı zamanda, tertip heyeti bakımından 1970'li ve 80'li yıllarda içinde büyüdükleri eski dünyadan yavaş yavaş kopuşun ve yeni bir çevrenin yaratılışının işaretidir. Yeni bir dünyanın doğum sancıları ile birlikte... Mevlana'nın; "*Şu akıp giden kum seline bak/Ne durması var ne dinlemesi/Bak birdenbire nasıl bozuluyor dünya/Nasıl atıyor bir başka dünyanın temelini*" deyişinde ifadesini bulan değişim bu olmalıdır.

b. Gençlik Araştırma Yarışması

1988 yılında başkanlığını Veyis Güngör'ün yaptığı "88 Gençlik Komitesi", ödüllü bir gençlik araştırma yarışması açmıştır. Amaç, hızlı bir kültürel-sosyal değişim karşısında Türk gençlerinde meydana gelen değişimler ve getirdiği problemlerin tespiti, iki ayrı kültürün karşılaşmasının gençlerde meydana getirdiği sosyo-psikolojik ve sosyo-kültürel olguların değerlendirilmesi, Türk gençlerinin hakim topluma bakışları ve egemen kültür içinde geleceğe yönelik düşüncelerinin ifade edilmesidir. Yarışmaya Türkçe ve Hollandaca bir hayli eser katılır. 19 Mart 1989 tarihinde Amsterdam'da Doelen Crest Otelinde bir toplantı ile yarışma sonuçları ilan edilir.

Neriman Bayram "Sosyalleşme, Asimilasyon, Entegrasyon ve Eğitim" başlıklı yazısıyla birinciliğe layık görülür. İkinci olan Nejat Sucu'nun yazısının başlığı "Kimlik Problemi", üçüncü olan Coşkun Çörüz'in yazısının başlığı ise "Yabancı Gençlerin Hukuksal Problemleri"dir. Zayim Cemal Altay "Tüm Kültürler Kardeştir", Hüseyin Pehlivan "İki Kültür Arasında Değil, İki Kültürün İçinde Yaşamak", Can Çengel "Tanışamayan Kültürler" başlıklı yazıları ile mansiyona layık görülürler.

Yarışmada ilk altı dereceye giren yazılar Türkçe ve Hollandaca olarak bir kitap haline getirilmiştir. Genel Pedagoji Eğitim Merkezi, İnter Kültürel Eğitim Projesi Yayınları arasında çıkan kitap Turkse Jongeren Over Nederland / Türk Gençleri Hollanda'yı Anlatıyor başlığını taşımaktadır.

Çeyrek asırlık bir süreç içerisinde Hollanda'daki Türklerle ilgili konularda genellikle hakim kültürün insanların, yani Hollandalılar'ın inceleme ve araştırmalar yaptıkları görülmektedir. Birinci nesil için biraz daha hoşgörü ile bakılabilecek bu durumun ikinci nesilde de devam etme eğilimine Hollanda'lı Türk üniversite gençliği bu yarışma ile hayır demektedir. Hollanda'daki Türk gençlerinin belki de ilk kollektif çalışmalarının bir ürünü olan bu kitapla alışlagelmişin dışına çıkılmakta, konular Türk gençleri tarafından yine Türk gençleri için ele alınmaktadır.

Kitapta yer alan yazılarda Türkçe ve Hollandaca olarak gençlerin eğitim meseleleri, sosyalleşme sürecinde karşılaşılan kimlik problemleri, hukuki pozisyonları, kültürel kaynaşma ve kültürel alışveriş gibi konular ele alınmıştır. Artık Türk gençleri kendileri ile ilgili olup bitenlere seyirci kalmayacak, bu konularda fikir yürütecek ve düşüncelerini seviyeli bir şekilde ifade edeceklerdir. Bu çalışma aynı zamanda bundan sonra yapılacak gençlik, eğitim, kültür vb. konularda yapılacak diğer çalışmalara bir giriş mahiyetindedir.

c. İbn-i Sîna Konferansı

1988 tarihinde I. Avrupa İbn-i Sîna Konferansı Amsterdam'da Kosmos salonunda yapılmıştır. Faaliyet, İbn-i Sîna Konferansı Komitesi tarafından düzenlenmiştir. Komite başkanı Veyis Güngör; diğer üyeler ise Öcal Öztürk, Neşe Aydın, Cemil Bilgin, Emine Bozkurt, Astrid Buunk, Coşkun Çürüz ve Ali Yılmaz'dır. Daha önceki iki faaliyette Hollanda hedef kitle olarak seçilmişken bu sefer hedef büyütülmüş ve faaliyet Avrupa çapında düzenlenmiştir.

Yapılan konuşmalarda ve sunulan tebliğlerde İbn-i Sina'nın Türk kültürünün önemli isimlerinden biri olarak hekimliğin yanı sıra büyük bir filozof, ilahiyatçı, bir doğa bilgini, bir astrolog, matematikçi ve müzikolog olduğu belirtildi. O'nun Batı'da Avicenna olarak bilindiği, daha 12'nci yüzyılda önemli

kitaplarının Latince'ye çevrildiği "Kanun" isimli kitabının birkaç yüzyıl Avrupa üniversitelerinin tartışılmaz ders kitabı olarak okutulduğu anlatılmıştır.

Mevlana, "Gel gel ne olursan ol gel, bizim kapımız ümitsizlik kapısı değildir, yüz kere bozmuş olsan bile tövbeni yine gel" diyerek bütün insanlığa umut ve ışık olmuş bir Türk'tür. Ölümünün üzerinden yedi asırdan daha fazla bir süre geçmiş olmasına rağmen, bugün O'nun felsefesini benimseyen, O'nu kendisine aşk rehberi olarak kabul etmiş insanlara her ırkta, renkte, dilde, dinde ve kültürde rastlamak mümkündür. Fanatik bir Hristiyan olan Dante'nin bile "Lav Divina Comedia"sında tarihin eşsiz kişileri arasında saydığı İbn-i Sîna bütün insanlığa şifalar dağıtmış ve ölümünün üzerinden 1000 yıla yakın bir süre geçtiği halde gerek Doğu'da, gerek Batı'da hâlâ saygı ile anılan bir Türk büyüdüdür. Bu iki Türk büyüğu insanlığa mal olmuş isimlerdir. Hollanda'daki üniversiteli Türk gençlerinin ilk faaliyetlerine bu insanları konu almaları elbette tesadüf değildi. Bu faaliyetlerle kendi kültüründen habersiz yabancı kültürlerin ezici tahakkümü altında bocalayan ikinci nesil gençlere, köklerinden kopmadan evrensele ulaşmanın örnekleri veriliyor, doğru idealler gösteriliyordu.

3. Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı'nın Kuruluşu

Hollanda'daki üniversiteli Türk gençlerinin komiteler halinde çalışmalarını iki yıl sürmüştür. Bu müddet zarfında yukarıda temas edilen her bir çalışma için ayrı komiteler oluşturulmuş, hedeflenen faaliyetin gerçekleştirilmesi ile komite ömrünü tamamlamıştır. Bu çalışmalarda birlikte iş yapma, ekip ruhu, beraber öğrenme, öğrendiğini öğretme ve iş başarma hazzı tadılmış belli bir olgunluğa ulaşılmıştır. Tıpkı Hacı Bayram-ı Veli'nin "Bir ulu şâra (şehir) vardım/ol şârı yapılır gördüm/Böyle ben dahi yapıldım/Taş ve toprak arasında" deyişinde olduğu gibi. Artık daimi bir çatı altında müesseseleşme ihtiyacı kendini iyice hissettirir olmuştur.

Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı resmen 17 Ocak 1990 tarihinde kuruldu. Vakfın gayesi genel anlamda Hollanda'daki insanlarımızın has-saten gençlerimizin ve öğrencilerimizin inançlı, kültürlü, ilmi şahsiyeti yüksek, sosyal konumu mükemmel, eşit haklara sahip, Türk kimliğinden utanç duymayan, sosyal ve siyasal alanda temsil edilmiş olarak yetiştirilmesine katkıda bulunmaktır. Vakfın kurucu üyeleri Veyis Güngör, Mehmet Tütüncü ve Abdurrahman Yazoğlu'ndan oluşmaktadır.

Bu düşünceler doğrultusunda aşağıdaki faaliyetlerin gerçekleştirilmesine çalışılacaktır:

– Kültür, sanat, eğitim, ilim vb. sahalarda konferans, seminer, araştırma ve sempozyumlar yaparık;

- Hollanda'da Türk kültürünün müesseseseleşmesi sürecine katkıda bulunmak,
- Türk kültürünün muhafaza edilerek, içinde yaşadığımız topluma uyum sağlamak (entegrasyon) ve Hollanda toplumunda Türk varlığı olarak yerimizi almak (partisipasyon),
- Türkçe'nin özellikle Hollanda'da doğan Türkler arasında konuşma ve yazı dili olarak yaşatılması için çeşitli faaliyetler yapmak,
- Türkiye ile Hollanda'daki Türkler'in bağlarının kesilmemesi ve sürekli bir iletişimin sağlanması için projeler gerçekleştirmek,
- Göçmenlik ve etnik azınlık statüsünden kaynaklanan sosyal meseleler hakkında araştırmalar yaparak meselelere yorumlar getirmek ve sonuçları gerek Hollanda gerekse Türk hükümetine sunmak.

– Gençlik ve Öğrencilere Yönelik Faaliyetler;

- Hollanda'da orta dereceli okullarda okuyan Türk gençlerinin üniversite ve yüksek okullara yönlendirilmesini ve devamlarını sağlamak. Bunun için Hollanda eğitim sistemi hakkında gençlere ve velilere yönelik Türkçe kitaplar hazırlamak, bilgilendirme günleri ve saatleri organize etmek,
- Türkiye'yi yakından tanımak, Türk üniversiteleri ve öğrencileriyle diyalogun geliştirilmesi, tarihi ve turistik yerlerin gezilmesi amaçları ile Türkiye'ye yıllık olarak eğitim gezileri düzenlemek ve yaz kursları organize etmek,
- Hollanda ve Türkiye üniversiteleri arasında diyalogların geliştirilmesi, üniversiteler arası öğrenci değişimi gibi çalışmalara yardımcı olmak,
- Üniversite'yi Türkiye'de tamamlayan, Hollanda'da master ve doktora çalışması yapmak isteyen öğrencilere yardımcı olmak, ilişkiye geçilmesi gereken makam ve kişilerin isim ve adreslerini temin etmek.

4. Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı'nın Faaliyetleri

a. *İbn-i Haldun ve Göç Tarihi Konferansı*

Birliğin ilk faaliyeti İbn-i Haldun ve Göç Tarihi Konferansı oldu. Toplantı 15 Ekim 1989 tarihinde Amsterdam'da Het Nieuwe Cafe Konferans Salonu'nda yapıldı. Konferansın sonunda tebliğlerle ilgili enteresan tartışmalar yapılmıştır. O aylarda Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorla göç ettirilen ailelerin durumu dile getirildi. Bulgaristan yönetimi kınandı. Kitap sergisi gezildi. Bu sempozyuma sunulan bildiriler, daha sonra Hollanda Sosyal Refah Halk Sağlığı ve Kültür Bakanlığı'nın maddi desteğiyle kitaplaştı. Hollanda Türk Akademisyenler Birliği'nin ilk yayını olarak Hollandaca ve Türkçe yayınlandı.

"Sosyolojinin önderi ve ilk tarih filozofu olan İbn-i Haldun, göçün ve göçmenliğin dinamik karakteri üzerinde kuvvetle durur: Yerliler yani şehirliler rahata ve gevşekliğe kendilerini bırakmışlardır. Korunma tasaları yoktur. Çocuklar gibi yaşarlar. Halbuki göçmenler daima istikrarsız bir hayatın tehlikelerine karşı korunmak zorundadırlar. Bu durum onlara cesur fiiller alışkanlığını kazandırmıştır. Her göç olayı bir zaruretten doğmuştur. Göç etmenin sonucunda şehirleşme ve medeniyetler ortaya çıkar. Göç, bütün insanların yerleşik hayat yaşamadan önce yaşadıkları ve geçirdikleri bir devredir. İnsanlar ancak zaruri ihtiyaçlarını temin ettikten sonra hayatta mükemmelliği ve genişliği ararlar. Dolayısıyla göçmenlerin gayesi medeniyete yürümektir. Göçmenler, ancak çok çalışmaları ile bu özledikleri hayata ulaşırlar". Konferans davetiyesinin iç kapağındaki bu ifadeler, Akademisyenler Birliği yöneticilerinin kendilerine nasıl bir misyon yüklediklerini en güzel bir şekilde ortaya koyuyordu.

b. Yunus Emre Sevgi Haftası

Mevlana gibi Yunus Emre de, 13'üncü yüzyılda Anadolu'da yaşamış ve insanlığı sevgi ile kucaklamış bir Türk gönül adamıdır. UNESCO'nun 1991 yılı Yunus Emre Sevgi Yılı ilan etmesi üzerine Hollanda Türk Akademisyenler Birliği de 3-9 Haziran 1991 tarihleri arasını bu ülkede sevgi haftası olarak kutlamayı kararlaştırdı. Diğer faaliyetlerde de olduğu gibi çok maksatlı olarak, hem Yunus Emre daha yakından tanınacak, Hollandalılar'a ve ikinci nesil Türk çocuklarına tanıtılacak, hem de Yunus Emre'nin şahsında çok kültürlü toplum felsefesine, insanlara önyargısız ve sevgi ile bakan bir şahsiyet örneği teklif edilecekti.

Yunus Emre sade ve yalın Türk Müslümanlığının, imanının sembolüdür denilse yanlış olmaz. "Benim bir karıncaya ulu nazarım vardır" diyerek kimseyi hor görmez. Türk halkının yükselişine kanat olmuş, ufkuna ışık tutmuş bir büyüğümüzdür. Her zaman, her kesim insanımız tarafından sevilmiş, benimsenmiş, dolayısıyla Anadolu'nun pek çok yerinde kendisine makamlar, türbeler verilmiştir. O, milli inançlara bağlılığı, halkının duyuş, düşünüş ve dertlerini terennüm etmesi ve milletin her kesimince benimsenmesi itibarıyla millidir. O'na göre insanoğlu ruh yönüyle Allah'tan gelme bir varlıktır ve aralarında insan olmak bakımından bir fark yoktur. Bu cihetten "Bir çeşmeden akan su acı tatlı olmaya" derken de evrenseldir. Yetmiş iki millete bir göz ile bakabilen bu samimi, alçak gönüllü ve yiğit adam, yaratılmışı Yaratandan ötürü hoş gören, insan gönlünü Allah'ın mekanı olarak kabul eden Yunus Emre, bir kez gönül yıkanın hac, namaz gibi ibadetlerden medet ummamasını tavsiye eder. Bu düşüncelerle Hollanda'nın beş büyük Üniversitesinde programlar yapılmıştır.

Ayrıca 6 Haziran'da Amsterdam Göçmenler Televizyonu'nda, 8 Haziran'da NOS Hilversum Radyosu'nda, 16 Haziran'da İslâm Yayın Kurumu'nda Yunus Emre özel programları yapıldı. Ayrıca Den Haag'da Hobbemaplein Halk Kütüphanesinde 3-20 Haziran tarihleri arasında ziyaretçilere açık tutulan bir Yunus Emre Sevgi Sergisi düzenlenmiştir.

c. Sovyetlerdeki Son Gelişmeler

Sovyetler'deki son gelişmeler 29 Eylül 1991 tarihinde Amsterdam'da Het Nieuwe Cafe Konferans Salonu'nda ele alınmıştır.

d. Batı Avrupa Türk Edebiyatı

8 Aralık 1991 tarihinde Amsterdam'da Nieuwe Cafe'de yapılan toplantıda çeşitli bildirimler sunulmuştur.

e. Aşure Güne

Hollanda Türk Akademisyenler Birliği'nin ilk aşure toplantısı 1991 Kasım'ında 50 kadar üniversite öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda bir sonraki yıl düzenlenecek olan aşure gününün daha geniş bir katılımı yapılması arzusu dile getirilmiştir. Bu arzu istikametinde 27 Kasım 1992 tarihinde Ontmoetingscentrum de Koperen Knoop'da, Hollanda'da görev yapmakta olan Türk diplomatlar, Türk öğretmenler, üniversiteli öğrenciler, işçiler, işverenler ve basın mensuplarının katıldığı bir aşure günü toplantısı "24 Kasım Öğretmenler Günü" ile birlikte yapılmıştır.

f. Türkiye Eğitim ve Kültür Gezisi

Hollanda Türk Akademisyenler Birliği, kısa adı İLESAM olan Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği ile yaptığı işbirliği protokolü çerçevesinde 11-17 Aralık 1992 tarihleri arasında Ankara ve Konya'yı kapsayan Türkiye Eğitim ve Kültür Gezisi düzenlemiştir.

Hollanda'dan gelen gençler Anıtkabir'i ziyaret ettiler, tarihi ve turistik yerleri gezdiler. Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve İLESAM ziyaret edilmiştir.

Konya'da ise Mevlana Müzesi ve Selçuk Üniversitesi ziyaret edilmiştir. Mevlevi ayini izlenmiştir. Konya ismi Mevlana ile özdeşleşmiştir. Mevlana; dini, tasavvufî, edebi ve kültürel hayatımızda derin izleri olan bir büyük şahsiyettir. Merhameti, insan sevgisi, şefkati ve hoşgörüsüyle sadece bizim toplu-

mumuzda değil, her toplulukta alaka görmüştür; görmektedir. Asırlar değişse de hikmet ve hakikat değişmez. Bu ziyaretle Akademisyenler Birliği'nin genç üyeleri Mevlana'nın manevi iklimini teneffüs ettiler. O'nun sevgi ve hoşgörü denizinde yıkıldılar. Gençler Konya'dan ayrılırken, Mevlana'nın insanlık anlayışı ve hayat görüşünü en realist çizgiler ve pratik metodlarla, batılısıyla doğulusuyla, Hollandalı'sıyla, Türk'üyle 20. yüzyıl insanına nasıl tanıtılabileceklerini tartışmaya başlamışlardır.

g. Uluslararası Türk Cumhuriyetleri Sempozyumu

Hollanda-Türk Cumhuriyetleri ilişkileri, Türk Cumhuriyetlerinde yaşanan sıkıntılar, Hollanda, Türkiye ve Almanya'daki resmi ve gönüllü kuruluşların -bu ülkelere yardımları gibi konuların- ele alındığı sempozyum 9-11 Haziran 1995 tarihleri arasında Het Witte Huis Konferans (Borne) salonunda yapılmıştır.

h. Dede Efendi Konferansı ve Konseri

1996 yılında UNESCO tarafından Dede Efendi yılı olarak ilan edilmişti. Hollanda Türk Akademisyenler Birliği, Dede Efendi'yi Hollanda'da yaşayan Türk gençlerine ve Hollanda aydınlarına tanıtmak için 11 Ekim 1996 tarihinde Amsterdam'da bir toplantı düzenledi. Konferans ve konser daha sonra Enschede ve Zwolle şehirlerinde de tekrarlandı. İlâveten konferans, video bantı haline getirilerek konserde bulunamayanların hizmetine sunulmuştur.

ı. 1996 Avrupa'da Türkçe Yayınlar Sempozyumu

Doğu ve Batı Avrupa'nın muhtelif ülkelerinde Türkçe yayım yapan dergi ve gazetelerin temsilcileri ve yazarlarının tanışmaları, karşılıklı tecrübelerden faydalanma ve ileride yapılabilecek ortak çalışmalara zemin hazırlanması, Avrupa'da Türkçe'nin düşünce, yazma ve iletişim dili olarak yaşatılmasında Türkçe yayınlanan dergi ve gazetelerin üzerine düşen görevleri tartışmak amacıyla 12-13 Ekim 1996 tarihlerinde Holet Laarlem Zuid'de Avrupa'da Türkçe Yayınlar Sempozyumu yapıldı. Bu sempozyumda yapılan açış konuşmaları ve sunulan tebliğler birkaç ay sonra Avrupa'da Türkçe Yayınlar Sempozyumu adıyla Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı'nın yayını olarak bir kitap halinde basılmıştır.

Sempozyumda ele alınan konunun önemi ve sürekliliğinin sağlanması ile ilgili konuşmalar esnasında, bu konularda merkez rolü oynayacak ve ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlayacak bir teşekküle ihtiyaç duyulduğundan bahisle "Avrupa Türkçe Süreli Yayınlar Konseyi" kurulması teklifi katılımcıların oybirliği ile kabul edilmiştir. Kısa adı ATSÜYAK olan Konseyin kuruluş bildirisi aşağıdadır:

– Avrupa Türkçe Süreli Yayınlar Konseyi (ATSÜYAK), Avrupa ülkelerinde Türkçe ve süreli olarak neşredilen yayınlar arasında karşılıklı iletişim, fikir alışverişi ve işbirliğinin artırılması ve geliştirilmesi, ortak çalışmaların yapılması, Türkiye dışındaki Türkçe yayınların teşvik edilmesi amacıyla 12 Ekim 1996 tarihinde Hollanda'nın Harlem şehrinde kurulmuştur.

Türkevi Dergisi (Hollanda), Bitiğ Dergisi (Hollanda), Söz Hakkı Dergisi (Hollanda), Anadolu (Belçika), Öztürk Gazetesi (Almanya), Xudaferin Dergisi (Polonya), Gündem Gazetesi (Yunanistan), Renkler Dergisi (Romanya), ATSÜYAK'ın kuruluşuna öncülük etmişlerdir.

– ATSÜYAK Avrupa'da Türkiye Türkçesi ve diğer Türk şivelerinde yayınlanan süreli yayınların katılımı ve işbirliğine açıktır. Konseye dahil olma konusunda aşağıdaki ölçütlerin geçerli olması öngörülmektedir:

a) Yayınların kanun ve ahlak kurallarına ve ilkelerine aykırı bir tavır olmaması,

b) Demokrasi, laiklik ve çağdaş hukuk devleti ilkeleri gibi temel insani ve evrensel değerlere bağlılık,

c) Süreli yayının başvuru tarihinden geriye doğru en az bir yıl süreyle yayınlanmış durumda bulunması,

d) Profesyonel gazeteciler, yayınevi temsilcileri ve araştırmacılar, ATSÜYAK'ın toplantılarını, ATSÜYAK sekreteryasına uygun bir süre önce yapacakları müracaatın uygun bulunması ile gözlemci statüsü altında izleyebilirler.

– ATSÜYAK'ın geçici sekreteryaya görevini Hollanda'daki Türkevi ve Bitiğ dergilerinin müştereken yürütmeleri kararlaştırılmıştır.

– ATSÜYAK'ın yılda ortalama bir kez konferans şeklinde toplanması, oluşturulacak çalışma grupları ve komisyonlar vasıtasıyla, yıl içinde de süreklilik taşıyacak çalışmalar gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

i. 1997 Ramazan Etkinlikleri

İslâmiyet'in beş şartından biri olan oruç ibadeti, dini takvimimiz olan Hicri takvime göre Ramazan ayında yerine getirilir. Bu ayda oruç çevresinde şekillenen dini, sosyal, kültürel vs. pek çok faaliyet gerçekleştirilir. Oruç'un yanı sıra diğer ibadetler her zamankinden daha fazla yerine getirilir. Gündüz vakit namazlarının cemaatle kılınmasına daha fazla itina gösterilir, namazdan sonra hatimler indirilir, yani Kur'ân okunur, gece yine cemaatle teravih namazları kılınır. Fitre ve zekatlar bu ayda verilir. Akrabalar, fakirler, komşular iftar yemeklerine davet edilir. Pek çok zaman teravih namazlarından sonra sahur vaktine kadar çarşılar açık olur. İnsanlar alışveriş yaparlar, dostlarıyla görüşür-

ler, sohbet ederler, hoşça vakit geçirirler, eğlenirler. Ramazan dolayısıyla Türk cemiyet hayatındaki değişmeler o kadar renkli ve çeşitlidir.

Eğlence kültürümüzde ise Ramazan eğlencelerinin ayrı bir yeri vardır. Hollanda'da her yıl organize edilen Ramazan programları 1997 yılında çok daha farklı ve zengin bir muhtevayla uygulanmıştır. Her geçen yıl daha geniş ve daha dolu programların yer aldığı Ramazan programlarında bu yıl Türkevi dernek binasında Ramazan süresince İslâm Kültür Marketi adı altında başta Hollandaca olmak üzere İngilizce, Almanca ve Türkçe dillerinde yazılı ve görsel yayınlardan oluşan bir market açılmıştır. Kitaplar ve video kasetleri hem dernek binasında, hem de evlere ödünç verme yoluyla amaç grubuna ulaştırılmıştır. Yazarlar belirli günlerde kitap marketine davet edilerek okuyucularla buluşturulmuş, kitapları imzalatılmış, soruları cevaplandırmışlardır.

Türk kadınlarına, Hollandalı komşulara ve yetkililere yönelik olarak iftar programları yapılmıştır. Araştırmacılar, belediye, valilik ve bakanlık düzeyinde temsilcilerin de katıldığı iftarlarda yemeklerden sonra katılımcılara çeşitli konularda seminerler verilmiştir. Böylece Hollandalılar'ı gerek Ramazan, gerekse İslâm dini hakkında bilgilendirerek, onları bir takım önyargılardan kurtarmak hedeflenmiştir.

Ramazan programı içerisinde belki de en önemlisi Hollanda'da ilk defa gerçekleştirilen çocuk iftarlarıdır. Hollanda'da doğup büyüyen Türk çocuklarının dini ve milli değerlerimizi daha sonraki nesillere aktarabilmeleri bu değerleri çok küçük yaşlarda kendilerinin severek benimsemeleri ile mümkündür. Ramazan ayı bunun için de önemli bir fırsattır. 22 Ocak 1997 akşamı Cata-maran ilkokulu tiyatro salonunda çocuklar, öğretmenler ve veliler bir araya getirilmiş, akşam ezanı okunduktan sonra toplu olarak dua edilerek iftar yapılmıştır. Daha sonra saz çalınmış, Nasrettin Hoca canlandırılmış, çocuklara Ramazan, oruç ve iftar gibi kavramları öğreten hikayeler anlatılmış ve onlara hediyeler dağıtılmıştır. Program orucu konu alan bir video filminin gösterim ile sona ermiştir.

Çocuklara yapılan programın yanı sıra Hollandalı ve Türk gençlerine yönelik olarak Hollandaca seminerler düzenlenmiştir.

Amsterdam'da yayın yapan MOKUM TV kuruluş ile ortaklaşa haftada bir gün olmak üzere; 16 Ocak, 23 Ocak, 30 Ocak ve 6 Şubat 1997 tarihlerinde özel Ramazan programları yayınlanmış, programlar sahur saatlerinde tekrarlanmıştır. İlâveten Ramazan süresince Türkevi'nde haftanın iki akşamı T.C. Kültür Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve özel kuruluşlardan temin edilen Türkçe video filmleri gösterilmiştir.

Görsel yayınların yanı sıra basılı yayınlar yoluyla da Ramazan'ın Hollandalılar'a ve ikinci, üçüncü nesil Türk çocuklarına tanıtımı maksadıyla ilk defa

Hollandaca olarak "Ramadan, Meer Dan Vasten", "Ramazan Sadece Oruç Değildir" ismiyle bir kitap yayınlanmıştır. Türkler'de Ramazan Geleneği, Ramazan Sadece Oruçtan İbaret Değildir, Genç Bir Kız Ramazana Hazırlanıyor, Bayramlarımız, gibi konuları içeren ve Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı'nın yayını olarak çıkan kitap, 16 Ocak 1997 tarihinde Hollanda ve Türk basınına tanıtılmıştır. Ayrıca Türkevi dergisinin 17. sayısı Ramazan özel sayısı olarak hazırlanmış, 3000 basılan dergi camilerde, belediye enformasyon bürolarında ve derneklerde dağıtılmıştır.

Bütün bu faaliyetlerle Hollanda'da bir Ramazan geleneği oluşturma yönünde çok önemli örnek adımlar atılmıştır. Bu etkinliklerle Ramazanlar Müslümanların kendi içlerine daha bir kapanarak sadece oruç tuttıkları günler olmak yerine, Hollanda toplumu ile tanışmanın, kaynaşmanın ve birbirini daha yakından tanımının özel bir vesilesi olmuştur.

j. Avrupa Yağlı Güreş Şampiyonası

Hollanda'da yağlı güreşlerin organize edileceği ilk defa 1995 yılında Staatskrant Gazetesi'nin Türkevi derneği başkanı Veyis Güngör ile yaptığı bir mülakat neticesinde kamuoyuna duyurulmuştur. Güreşlerin yerinde görülmesi ve ilişkilerin kurulması için Türkevi yöneticileri ve MOKUM TV, 1996 Kırkpınar güreşlerini izlemek üzere Edirne'ye gittiler. Sarayıçi'nin havasını teneffüs ettiler. Güreşçilerle tanıştılar. Gerekli temaslar kuruldu. Bu cümleden olarak MOKUM TV 45 dakikalık tanıtıcı bir kaset hazırladı. Bu kaset ve diğer çekimler televizyonda son sekiz ayda haftada en az 8 dakika gösterilerek kamuoyu hazırlandı. Bunu Türkevi'nde 11 Ekim 1996 tarihinde açılan Kırkpınar Yağlı Güreş Fotoğraf Sergisi izledi. 15 Kasım'a kadar açık kalan sergi, seçkin bir davetli topluluğunca ziyaret edildi. Ayrıca Türkevi dergisi 16. sayısını hazırlanacak olan Yağlı Güreş Şampiyonasına ayırmıştır.

Hollanda'da bir yağlı güreş şampiyonası düzenlemekte amaç, tertip komitesince "kültürümüzün bir bölümü olan yağlı güreşin tanıtılması, Hollanda'ya yerleşmesi, Hollandalı ve Hollanda'da yaşayan diğer göçmenlerle diyalogun güçlenmesi; festival esnasında düzenlenecek çeşitli etkinliklerden elde edilecek gelire satın alınacak bir traktörün Türkiye'nin kalkınmakta olan bir bölgesine hibe edilmesi" şeklinde ortaya konmuştur. Hadise sportif olduğu kadar kültürel de. Hollanda kamuoyu yağlı güreş kültürünün önemli bir kurumu olan ağılıkla tanıştırılır. Böylece, aynı zamanda, hemen bütün ilişkileri çıkar esasına dayanan bir topluma hiçbir karşılık beklemeden vermek tanıtılmıştır.

Bütün bu hazırlıklardan sonra Hollanda tarihinde ilk defa olmak üzere 14 Eylül 1997'de I. Avrupa Yağlı Güreş Şampiyonluğu Amsterdam'da yapıldı. Sadece Hollanda'dan değil Almanya'dan, Belçika'dan kısaca Avrupa'nın her

tarafından güreşseverler şampiyonaya gelmişlerdir. Cazgır'ın "Allah Allah illallah/Hayırlar gele inşallah/Pirimiz Hamza pehlivan/Aslımız neslimiz pehlivan/Alta geldim diye yerinme/Üste çıktım diye sevinme/Alta düşersen apış/Üste çıkarsan paça kasnaktan yapış/Vur sarmayı küdeden at/Gönder Muhammed'e salavat/Bir beyaz bir kara/Ben çıkıyorum aradan/Sizi Mevla kayıra/Allah derman vere" duasıyla yiğitler er meydanını doldurdu. Kendi boyun-da Kırkpınar'da şampiyon olmuş başpehlivanlar, başaltı, büyükorta ve küçük-boy birincileri Brediubad çayırlarında peşrev çektiler, güreş tuttular. Güreşçilerin arasmda Hollandalı pehlivanlar da vardı.

k. Avrupa Türkçe Yayınlar Sempozyumu

1996'da birincisi düzenlenen Avrupa Türkçe Yayınlar Sempozyumu'nda bir Avrupa Süreli Türkçe Yayınlar Konseyi'nin kurulması kararlaştırılmıştır. Geçici sekreteryasını Türkevi ve Bitiğ dergilerinin oluşturduğu Konsey, Avrupa Türkçe Yayınlar Sempozyumu'nun ikincisini 24-27 Eylül 1997 tarihleri arasında Zwolle'de gerçekleştirdi.

l. Politika Okulu, Türk İmajı

Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı, Türkevi dergisi ve Hür Düşünce Vakfı'nın Kasım 1997'de Hollanda'nın Laag-Zuthem kasabasında düzenledikleri eğitim toplantısında "Hollanda'da Türk İmajı ve Partisipasyon-Bireysel Sosyalleşme" konusu tartışıldı.

Toplantı boyunca yapılan konuşmalarda imaj konusunun sadece Hollanda Türkleri'ni değil, Almanya Türkleri'ni hatta bütün Avrupa Türkleri'nin ortak meselesi olduğu vurgulandı. Özellikle son aylarda Hollanda Türkleri hakkında çıkan olumsuz haberlerde bir artış kaydedildiğinin üzerinde kuruldu. Bu tür olumsuz imaj ve haberlerin artmasında Türk kültürüne düşman çevrelerin desteği ile yayınlanan Bozkurtlar kitabının rolü tartışıldı. Hollanda'da oluşturulmaya çalışılan bu Türk imajı gerçeklerle ne kadar bağdaşiyor? Bu kötü imajın silinmesinde kurumlara, basın-yayın organlarına, hükümet temsilcilerine, sivil toplum örgütlerine ve fertlere düşen görevler nelerdir sorularına cevap arandı.

m. Dünya Türk Gençler Birliği Başkanlık Zirve Toplantısı

Türk Dünyası'nda faaliyet gösteren 31 kuruluş Dünya Türk Gençler Birliği'ni oluşturuyorlar. Kısaca DTGB olarak bilinen kuruluşta Hollanda Türk gençlerini Hollanda Türk Akademisyenler Birliği temsil ediyor. Söz konusu kuruluşun 1996 yılı başkanlar konseyi toplantısı Hollanda Türk Akademisyenler Birliği'nin ev sahipliğinde Hollanda'da yapıldı. Türkiye'den, Başkurdistan'dan,

Kazan'dan, Bulgaristan'dan vs. Türk gençlerinin temsilcilerinin katıldığı toplantının açılış konuşmasında Veyis Güngör Hollanda'da ve Avrupa'da yaşamakta olan Türkler'in ellerinde var olan imkanlara dikkati çekerek, kalkınmakta ve gelişmekte olan kardeş Türk halklarına hizmet etmenin zorunlu olduğunu, bu konuda kendilerini tarih, millet ve Allah huzurunda sorumlu saydıklarını belirterek finansmanın tamamen Hollanda Türkleri tarafından sağlanarak kardeş bir Türk beldesinde bir gençlik eğitim merkezinin açılacağını ilan etti.

Konsey, toplantı sonrasında yayınladığı bir deklarasyonla yedi maddelik kararlarını açıkladı. Dünyadaki Türklere yönelik insan hakları ihlalleri ve asimilasyon politikaları kınandı.

4. Yayın Faaliyetleri

a. Süreli Yayınlar

Kitaplar ebediyete yollanan mesajlardır, üstad Cemil Meriç'e göre. Durmuş, oturmuşlardır artık onlar; hatta donmuş da denilebilir. Dergiler ise fikirlerin yeşerdikleri, dinamizmin kendini hissettirdiği fideliklerdir bir bakıma. Onlar aktif ve canlıdır. Süreli yayınlar başlığı altında yer alan bölümde Hollanda Türk Akademisyenler Birliği çatısı altında toplanmış gençlerin teşkil ettikleri iki ayrı kardeş kuruluşun yayın organlarından bahsedeceğiz:

1) *Bitiğ*

7 Haziran 1991 tarihinde Hollanda Türk Akademisyenler Birliği etrafında toplanan gençlerin teşkil ettikleri bir başka vakfın kuruluşu gerçekleşti: Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Vakfı. Hollandaca yazılışındaki kelimelerin ilk harflerinin bir araya getirilişinden dolayı (Stichting Onderzoekscentrum Türkistan en Azerbaycan) vakfın adı kısaca SOTA olarak yazılır. SOTA'nın amacı Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecinde ortaya çıkan yeni Türk Dünyası coğrafyasının dil, kültür, tarih ve geleceğini araştırmak ve Batı Avrupa ve Amerika kamuoyuna bu dünya hakkında bilgiler vermektir. Mehmet Tütüncü'nün kurucu başkan olduğu vakfın diğer önde gelen isimleri Oktay Mutlu, Kamile Baysaloğlu, Erdinç Türkcan ve Coşkun Çörüz'dür. Vakfın çalışmaları Almatı, Ankara, Bakü, Bişkek, İstanbul, İzmir, Kazan, Lefkoşe, Mohaçkale, Nalçık ve Taşkent'teki temsilciler marifetiyle yürütülmektedir.

Bunların yanı sıra yıllarca birbirinden kopuk ve habersiz yaşamak zorunda bırakılmış Türk toplulukları arasında iletişimi temin etmek, bilgi eksikliğini gidermek ve bağları güçlendirmek gayesiyle SOTA "İnternet"i devreye sokar. Elektronik posta olarak bilinen "e-mail"e koydular. İnternet'in en yeni ve en

gelişen sistemlerinden biri olan "World Wide Web", kısaca "www" olarak bilinen Dünya Bilgi Ağ'ında Türk Dünyası adında bir sayfa açar. Günün 24 saati açık olan bu sayfada Dünyada konuşulan Türk dilleri hakkında detaylı bilgiler, Türk halklarının yaşadığı ülkeler hakkında bilgiler, İpek yolu sayfaları, diğer Türk sayfaları ile bağlantı imkanları, Türk kültürü sayfaları, Dede Korkut kitabının Türkçe tercümelemleri, Türk müziği sayfaları, Türk dünyasından haberler Bitiş dergisinden bazı makaleler yer almaktadır. SOTA'nın büyük ilgi gören Türk dünyası sayfasının internet'teki adresi şöyledir:

<http://www.euronet.nl/users/sota>.

2) Türkiye

Hollanda Türk Akademisyenler Birliği'ni kendilerine merkez olarak seçmiş bulunan gençler bir yandan SOTA gibi vakıflar kurup Bitiş gibi dergiler çıkararak bütün Türk dünyasını kucaklarken kendi çok yakın çevrelerini de ihmal etmemişlerdir. Kadınlara, çocuklara, gençlere ve yaşlılara hitap eden sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunmak amacıyla Amsterdam'da Türklerin yoğun olarak bulunduğu Westerpark belediyesinde 1992 yılında Westerpark Türkiye Derneği'ni açarlar. Veyis Güngör öncülüğünde kurulan derneğin diğer kurucuları Ramazan Seyrek, Mustafa Türkmen ve Yakup Kara'dır. Kısaca Türkiye olarak bilinen derneğin açılışı 1992 yılında Westerpark belediye binasında gerçekleştirildi.

Türkevi Derneği'nin açılmasını müteakip derneğin haber bülteni mahiyetinde Türkiye Dergisi çıkarılmaya başlanmıştır. İlk sayıları 26 sahife, daha sonraki sayılar ise 36 sahife olan ve büyük boy olarak çıkan derginin editörü Veyis Güngör'dür.

b. Kitaplar

- 1) Turkse Jongeren Over Nederland / Türk Gençleri Hollanda'yı Anlatıyor
- 2) Veyis Güngör (ed.), Ibn Chaldoen en de geschiedenis van de migrate / İbn-i Haldun ve Göç Tarihi (Ed. Veyis Güngör, Rotterdam 1990).
- 3) Veyis Güngör, Hollanda'daki Türk Gençleri ve Türkiye / Hoe denken Nederlands - Turkse jongeren over Turkije? (Amsterdam, 1991).
- 4) Veyis Güngör, Batı Avrupa Türkleri: Göçmenlikten Yerleşik Hayata Geçiş, (Amsterdam, 1992).
- 5) Veyis Güngör, Aktif Öğrenme Yöntemleri (Amsterdam, 1993).
- 6) Ahmet Suat Arı, Hoe Was Het Ook Al Weer?
- 7) Kadir Canatan, Entegrasyon Politikası.

- 8) A. van Bommel, *Islam&Milieu*.
- 9) Erol Güngör, *Değerler Psikolojisi* (Amsterdam, 1993).
- 10) Mehmet Aydın, *Islam en Dialog* (Amsterdam, 1996).
- 11) Uluslararası Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Sempozyumu / Symposium Nieuwe-Centraal Aziatische Republieken en internationale samenwerking (Amsterdam, 1995).
- 12) Avrupa'da Türkçe Yayınlar Sempozyumu (Amsterdam, 1997).
- 13) Beşir Ayvazoğlu, *Dede Efendi* (Amsterdam, 1997).

SONUÇ

İkinci nesil tabir edilen, Hollanda'da doğmuş ya da çocukluğunun ve gençliğinin önemli bir bölümünü Hollanda'da geçirmiş ve halen geçirmekte olan Türk çocukları, yani 1960'lı ve 1970'li yıllarda Türkiye'den gelen işçilerin çocukları, pek çok kesimin beklentisinin aksine işçi olarak kalmamış veya asimile olmamışlardır. Bir sürü dezavantajlarla girdikleri, diline, dinine, sosyal ve ekonomik hayatına tamamen yabancı oldukları bir topluma kendi kimliklerini koruyarak kolayca adapte olmuşlar, o toplumların mekanizmalarının ve müesseselerinin işleyiş tarzlarını süratle kavrayarak bu çarkı kendileri için en verimli bir şekilde kullanmaya başlamışlardır. Onlar, kendilerine göçmen işçi, misafir işçi gibi isimler yerine, haklı olarak "Batı Avrupa Türkleri" demektedirler.

Kendi memleketinde ilkokul diplomasına zar zor sahip olabilmiş insanların çocukları, girdikleri yabancı toplumlarda üniversiteler bitirmiş, yüksek lisanslar, doktoralar yapar olmuşlardır. Bu şahsi başarılar onların ailelerinden ve kendi kültürlerinden kopmaları gibi örneklerini çok sık gördüğümüz sosyal trajedilerle neticelenmemiştir. Onlar aldıklarını kendi akılları ve gönülleri ile halli hamur ederek oradaki akraba ve hemşehrilerine, milletdaşlarına, dindaşlarına ve bütün insanlığa verme gayreti içerisinde olmuşlardır. Bu gayretler münferid ve güdük teşebbüslerle kalmamış, bunun için bir araya gelerek ciddi, kalıcı müesseseler teşkil etmişlerdir.

Türk Akademisyenler Birliği bünyesinde Hollanda'da bulunan Türk gençlerinin faaliyetlerinin, daha doğrusu oradaki insanlara ve insanlığa hizmetlerinin yukarıda temas edilenlerle sınırlı olduğu sanılmamalıdır.

Türkevi Derneği kuruluşundan beri bir okul gibi çalışmaktadır. Kuruluşundan beri devam ettirdiği Türkler'e Hollandaca kursu, Hollandalılar'a Türkçe kursu, Türk çocuklarının ev ödevlerine yardım çalışmaları, Türk ve Hollandalı hanımlara yönelik Türk yemekleri kursları, Türk gençlerine yönelik gazetecilik

kursları, yöneticilik kursları, gençlere yönelik aktif öğrenme yöntemleri kursları, küçüklere karate ve büyüklere salon futbolu dersleri, Türkevi kitap kulübü, hafta sonu politika okulu, hat sanatı, resim sanatı gibi sergiler buradaki eğitim, öğretim ve sanat, kültür faaliyetlerinin belli başlıcalarıdır. Bunların yanı sıra derneğin Van'ın Ulupamir Köyü'ne bir traktör temini projesi tek başma bir kitap teşkil edebilecek kadar manalı ve örnek bir çalışmadır.

Kuruluşundan bu yana on yılı geçen Türk Akademisyenler Birliği çatısı altında bir araya gelen Hollanda'daki Türk akademisyenler, uzun sayılamayacak bir müddet zarfında yüz ağartıcı pek çok ulusal ve uluslar arası proje ve faaliyete imzalarını atmışlardır. Bu faaliyetler başka coğrafyalarda yaşayan Türk gençlerine de örnek olabilecek niteliktedir.

SUMMARY

This article is based on the Turks in Holland who are not guest workers any more. They are settled and became unseperated part of the host society. Their social economical and cultural position is taken in hand in the article. Besides that one of the Turkish associations named "Holland and Turkish Academicians Foundation" is mentioned here.